

BLAÐAMANNAFÉLAG ÍSLANDS

Síðumúla 23 - 108 Reykjavík - Sími: 553 9155 - Bréfasími 553 9177
Netfang: bi@press.is - Heimasíða: <http://www.press.is>

Nefndasvið Alþingis
b.t. Menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

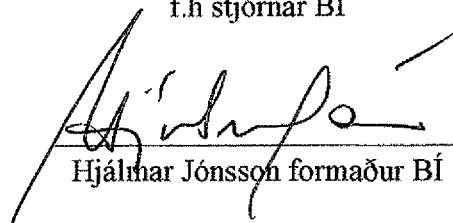
Alþingi
Erindi nr. P 139/1825
komudagur 28. 3. 2011

Reykjavík 26. mars 2011

Efni: Umsögn Blaðamannafélags Íslands um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls 533. mál

Blaðamannafélag Íslands fagnar því að komið er fram á Alþingi frumvarp menntamálaráðherra um stöðu íslenskrar tungu. Það er löngu tímabært. Félagið kom nokkuð að vinnu tillagna Íslenskrar málnefndar og hefur ekki athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Virðingarfyllst
f.h stjórnar BÍ

Hjálmar Jónsson formaður BÍ

Alþingi
Erindi nr. P 139/2019
komudagur 13. 4. 2011

Alþingi

Austurstræti 6-8
150 Reykjavík

Reykholti, 13. apríl 2011
1104004 SHJ

Efni: Umsögn um þingmál 533

Byggðaráð Bláskógabyggðar tók erindið fyrir á fundi sínum þann 31. mars 2011 og var eftirfarandi bókað við afgreiðslu erindisins:

Skeyti frá nefndarsviði Alþingis, dags. 7. mars 2011; þingmál 533.
Byggðaráð gerir engar athugasemdir við fyrirbyggjandi þingmál.

Þessi afgreiðsla byggðaráðs var síðan staðfest af sveitarstjórn Bláskógabyggðar þann 7. apríl 2011.

Virðingarfyllt,

Valtýr Valtýsson
Sveitarstjóri Bláskógabyggðar

Nefndasvið Alþingis
B.t. Kristjana Benediktsdóttir
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 25. mars 2011

Efni: Umsögn Blindrafélagsins um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, 533. mál

Til undirritaðs hefur leitað Blindrafélagið, samtök blindra og sjónskertra á Íslandi, kt. 470169-2149, Hamrahlíð 17, 105 Reykjavík og falið undirrituðum lögmanni að vinna umsögn fyrir hönd félagsins frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, 533. mál (hér eftir „frumvarpið“).

Almennt er það afstaða Blindrafélagsins að frumvarpið sé til bóta. Hins vegar saknar félagið að ekki sé hugað að réttindum blindra við setningu slíkra laga og stöðu íslensks punktaleturs (braille). Blindrafélagið telur það réttlát og eðlileg krafa að fest verði í lög að íslenskt punktaletur verði lögfest sem íslenskt ritmál þeirra sem það nota.

Í ljósi framangreinds leggur félagið til eftirfarandi breytingu á 3. gr. frumvarpsins. Sá hluti tillögunar sem er viðbót við núverandi texta frumvarpsins er einkenndur með rauðuletri:

3. gr.

Íslenskt táknmál og punktaletur

Íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og daufblindra og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta. Það sama á við um íslenskt punktaletur sem notað er af blíndum er það íslenskt ritmál þeirra sem það nota. Skulu stjórnvöld hlúa að því og styðja.

Hver sem hefur þörf fyrir táknmál skal eiga þess kost að læra og nota íslenskt táknmál, jafnskjótt sem máltaka hefst eða frá þeim tíma sem heyrnarleysi, heyrnarskerðing eða daufblinda hefur greinst. Það sama á við um rétt þeirra sem þarfnast punktaleturs vegna skerðingar á sjón. Skulu þeir njóta réttar til að læra og nota punktaletur um leið og þeir hafa getu til.

Blindrafélagið telur að með framangreindri breytingu væri stigið mikilvægt skref í að tryggja réttindi blindra á Íslandi. Þá leiði jafnræðis- og réttlætisrök til þess að tryggja eigi stöðu íslenskrar tungu gagnvart öllum hópum samfélagsins.

Félagið lýsir sig jafnframt reiðubúið til að funda um efnið sé þess óskað.

Virðingarfyllt

Páll Rúnar M. Kristjánsson hdl.
-MÁLFLUTNINGSSTOFA REYKJAVÍKUR|REYKJAVÍK LEGAL-

Umsögn um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls

Sendandi: Helga Björt Möller, fræðslusviði Dalvíkurbyggðar
Dagsetning: 14. mars 2011-03-14

Þskj. 870 — 533. mál.

3. gr.
Íslenskt táknmál.

Íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og daufblindra og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta. Skulu stjórnvöld hlúa að því og styðja.

Hver sem hefur þörf fyrir táknmál skal eiga þess kost að læra og nota íslenskt táknmál, jafnskjótt sem máltaka hefst eða frá þeim tíma sem heyrnarleysi, heyrnarskerðing eða daufblinda hefur greinst.

Þetta þarf að kostnaðarmeta og mikilvægt er að fjármagn fylgi þessari ákvörðun.

12. gr.
Skýldur ríkis og sveitarfélaga og staða íslensks táknmáls.

Ríki og sveitarfélög skulu tryggja að allir sem þess þurfa eigi kost á þjónustu á íslensku táknmáli. Ríki og sveitarfélög bera ábyrgð á því að varðveita íslenskt táknmál, þróa það og stuðla að notkun þess. Lögð verði áhersla á að fræðiheiti á ólíkum sviðum í íslensku táknmáli nái að þróast og séu notuð.

Íslenskt táknmál er jafnréttthátt íslensku sem tjáningarform í samskiptum manna í milli og er óheimilt að mismuna mönnum eftir því hvort málið þeir nota.

Þetta þarf að kostnaðarmeta og mikilvægt er að fjármagn fylgi þessari ákvörðun.

14. mars 2011
Helga Björt Möller

DAUFBLINDRAFÉLAG ÍSLANDS

The Icelandic Association of the Deafblind
Hamrahlíð 17 105 Reykjavík Iceland

Alþingi
Erindi nr. P 139/2239
komudagur 5.5. 2011

Nefndasviðs Alþingis

Reykjavík 4. maí 2011

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík.

Efni: Umsögn Daufblindrafélags Íslands um Frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls 533. mál.

Daufblindrafélag Íslands fagnar því að komið sé fram frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls. Daufblindrafélag Íslands telur að frumvarpið sé í flesta staði vandað og tekur undir það sem þar kemur fram að flestu leyti.

Hins vegar er orðalag í 3. grein sem að okkar mati þarf að laga.

3. grein frumvarpsins hljóðar svo:

3. gr.

Íslenskt táknmál.

Íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og daufblindra og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta. Skulu stjórnvöld hlúa að því og styðja.

Hver sem hefur þörf fyrir táknmál skal eiga þess kost að læra og nota íslenskt táknmál, jafnskjótt sem máltaka hefst eða frá þeim tíma sem heyrnarleysi, heyrnarskerðing eða daufblinda hefur greinst.

Viljum við benda á að íslenskt táknmál er ekki fyrsta mál allra daufblindra einstaklinga eins og lesa mátti úr texta 3. greinarinnar. Íslenskt táknmál er fyrsta mál sumra daufblindra einstaklinga en íslenska annarra. Viljum við mælast til að þetta verði orðað líkt og hér að neðan eða á annan sambærilegan hátt:

3. gr.

Íslenskt táknmál.

DAUFBLINDRAFÉLAG ÍSLANDS

The Icelandic Association of the Deafblind
Hamrahlíð 17 105 Reykjavík Iceland

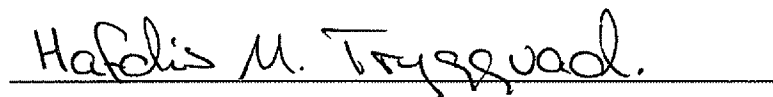
Íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og *hluta einstaklinga með daufblindu* og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta. Skulu stjórnvöld hlúa að því og styðja.

Hver sem hefur þörf fyrir táknmál skal eiga þess kost að læra og nota íslenskt táknmál, jafnskjótt sem máltaka hefst eða frá þeim tíma sem heyrnarleysi, heyrnarskerðing eða daufblinda hefur greinst.

Annað í frumvarpinu sjáum við ekki ástæðu til að benda á.

Virðingarfyllst

Fyrir hönd Daufblindrafélags Íslands

Hafdis María Tryggvadóttir

Framkvæmdarstjóri DBFÍ/Daufblindraráðgjafi

Alþingi
Erindi nr. þ 139/1823
komudagur 28.3.2011

Menntamálanefnd Alþingis
Nefndasviði Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

SUDURLANDSBRAUT 24
108 REYKJAVÍK
ICELAND
Sími / tel.: (354) 561 3560
Fax: (354) 551 3567
deaf@deaf.is
www.deaf.is

Reykjavík 25. mars 2011

Umsögn Félags heyrnarlausra um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, 533. mál.

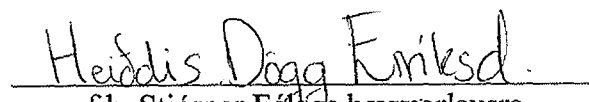
Stjórn Félags heyrnarlausra hefur haft ofangreint frumvarp til athugunar og fagnar flutningi þess sérstaklega.

Viðurkenning íslenska táknmálsins hefur um árabil verið eitt helsta baráttumál félagsins. Félagið telur að með samþykkt þessa frumvarps væri stigið mikilvægt skref í réttindabaráttu heyrnarlausra á Íslandi. Með samþykkt frumvarpsins væri í fyrsta skipti fram komið í lögum þó með takmörkuðum hætti sé viðurkenning á rétti heyrnarlausra til að eiga samskipti við stjórnvöld á táknmáli.

Stjórn Félags heyrnarlausra telur að afar mikilvægt sá að tryggt verði að ekki aðeins eigi sá sem greinist heyrnarlaus eða heyrnarskertur rétt á að læra táknmál. Einnig er mikilvægt að þeim sem eignast heyrnalaut barn sé tryggður slíkur réttur. Í því felst að tryggja þarf aðgengi foreldra að táknmálsnámskeiðum og einnig sem ekki er síður mikilvægt að þeim sem þannig er ástatt um sé gert fjárhagslega kleift að sækja slík námskeið hvort sem kostnaðurinn varðar vinnutap, ferðir eða annan tengdan kostnað.

Stjórn Félags heyrnarlausra telur að það sé margt fólgið í þessu frumvarpi sem varðar félagsmenn okkur miklu. Með því að staðfesta rétt okkar til að nota táknmálið er verið að samþykkja okkur sem fullgilda íslenska þjóðfélagsþegna. Það eru okkur því afar mikilvægt að þetta frumvarp nái samþykki.

Virðingarfyllst,

f.h. Stjórnar Félags heyrnarlausra
Heiðis Dögg Eiríksdóttir, formaður

Íslenskt **táknmál**
þú hefur það í hendi þér

Til Nefndasviðs Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

**Umsögn um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls
þskj. 870 – 533 mál**

Reykjavík, 8. mars 2011

Ég styð heilshugar frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls og tel að slík lagasetning muni styrkja þá sjálfsögðu kröfu að íslenskt mál og táknmál verði notað á öllum sviðum íslensks samfélags. Verði frumvarpið að lögum er óumdeilanlegt að íslenska er þjóðtunga íslendinga og opinbert mál á Íslandi.

Eina athugasemd mín lítur að 5. gr. frumvarpsins þar sem fjallað er um skipan í íslenska málnefnd. Samkvæmt frumvarpinu eiga allir háskólar fulltrúa í nefndinni en ekki aðrir skólar (framhaldsskóla, grunnskóla og leikskóla). Ég legg til að í nefndinni verði fulltrúar allra skólastiganna.

Virðingarfyllst,

Gísli Ragnarsson,
skólameistari
Fjölbrautaskólans við Ármúla

Alþingi
Erindi nr. P 139/1639
komudagur 9.3.2011

Framhaldsskólinn í
Austur-Skaftafellssýslu

Alþingi
Menntamálanefnd
150 Reykjavík

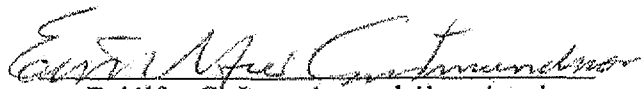
Hornafirði 8.3. 2011

Umsögn um 533. mál.

Til skólans barst tölvuskeyti sem er dagsett 7.3. 2011 þar sem óskað er eftir umsögn um: „*Frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls*”.

Frumvarpið er einfalt og skýrt og eðlilegt að það verði að lögum. Í útfærslu og framkvæmd þarf þó að huga sérstaklega að 35. grein laga um framhaldsskóla, númer 92 frá 2008, þar sem fjallað er um: „*Tungumál, nemendur með annað tungumál en íslensku.*”

F.h. Framhaldsskólans í Austur-Skaftafellssýslu

Eyjólfur Guðmundsson skólameistari

HÁSKÓLI ÍSLANDS

Alþingi
Erindi nr. P 139/1854
komudagur 30. 3. 2011

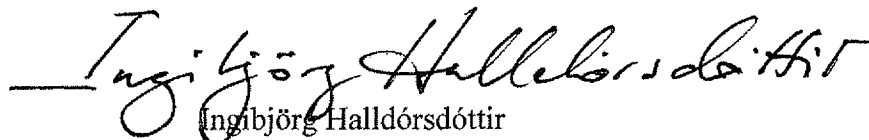
www.hi.is

Menntamálanefnd Alþingis
v/Austurvöll
150 Reykjavík

Reykjavík, 29. mars 2011
Tilvísun: HI11030035/0.3

Háskóla Íslands hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls. Frumvarpið var kynnt í háskólaráði 17. mars sl. og jafnframt sent ýmsum aðilum innan skólans. Háskóli Íslands telur að frumvarpið sé án efa skref í rétta átt og til þess fallið að styrkja stöðu íslensku og íslenska táknmálsins þó að ýmislegt sé óljóst varðandi framkvæmd einstakra ákvæða. Af þeim sökum hvetur háskólinn til þess að frumvarpið nái fram að ganga. Meðfylgjandi eru umsagnir Rannveigar Sverrisdóttur lektors í táknmálsfræði og Eiríks Rögnvaldssonar prófessors í íslenskri málfræði sem birtist í HUGRÁS - vefriti Hugvísindasviðs Háskóla Íslands og tekur háskólinn undir ábendingar þeirra.

Virðingarfyllt
f.h. Háskóla Íslands

Ingibjörg Halldórsdóttir
Lögfræðingur

- Forsíða
- Um Hugrás
- Hugvísindasvið»
- Ritið»

Leit á vefnum...

Leita

- Fréttir»
- Skiptar skoðanir
- Fræðin»
- Menning»
- Aðrar tungur

Frumvarp um stöðu íslenskrar tungu og táknmáls

Skrifað 02/03/2011

Nýlega hefur mennta- og menningarmálaráðherra lagt fram á Alþingi frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls. Samkvæmt fréttum má vænta þess að þetta frumvarp verði að lögum áður en langt um líður, því að fulltrúar allra flokka lýstu stuðningi við það og fögnuðu því sérstaklega. Þetta er merkilegt frumvarp því að nú á í fyrsta skipti að setja sérstök lög um réttarstöðu íslenskrar tungu sem skal vera „þjóðtunga Íslendinga og opinbert mál á Íslandi“ eins og segir í fyrstu grein frumvarpsins. Reyndar má velja því fyrir sér hvort *þjóðtunga* sé kannski álíka merkingarlaust orð og lögfræðingar vilja telja okkur trú um að *þjóðareign* sé – en það er annað mál.

Frumvarpið er þó ekki síður merkilegt fyrir það að þar er kveðið á um að íslenskt táknmál sé „fyrsta mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og dauðblindra og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta“ (3. gr.), og stjórnvöldum sé skylt að „hlúa að því og styðja“. Jafnframt er skýrt ákvæði um rétt þeirra sem hafa þörf fyrir táknmál til að læra það og nota, og tekið fram að það sé „jafnréttthátt íslensku sem tjáningarform í samskiptum manna í milli og er óheimilt að mismuna mönnum eftir því hvort málið þeir nota“ (12. gr.). Í þessu felst stórkostleg réttarbót fyrir notendur táknmálsins, enda fjölmenntu þeir á þingpalla þegar mælt var fyrir frumvarpinu.

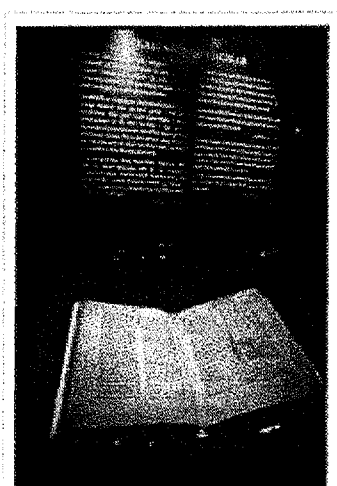

En þótt margt sé til bóta í frumvarpinu er þar sitthvað sem orkar tvímælis eða þarfnast nánari skýringa. Í 2. gr. segir: „Stjórnvöld skulu tryggja að unnt verði að nota [íslensku] á öllum sviðum íslensks þjóðlífs.“ Og 10. gr. hljóðar svo: „Stjórnvöldum er skylt að sjá til þess að íslenskur fræðiorðaforði á ólíkum sviðum eflist jafnt og þétt, sé öllum aðgengilegur og notaður sem víðast.“ Þetta er gott og blessað; en hvernig eiga stjórnvöld að bera sig að við þetta? Um það segir ekkert í frumvarpinu sjálfu, en í athugasemdum við 10. gr. segir að skyldan hvíli „einkum hjá æðstu stjórnvöldum hvers stjórnsýslusviðs“ og „á oddvitum fræðasamfélagsins í heild og þá sérstaklega stjórnendum háskóla og einstakra stofnana þeirra, enn fremur á stjórnendum sjálfstæðra rannsóknarstofnana og fræðasetra“.

Þetta er mjög almennt orðað og þarna vantar einhvers konar verkáætlun – en ekki síður fé. Það er meira en að segja það að tryggja notkun íslensku á öllum sviðum þjóðlífsins. Ég hef t.d. oft bent á (m.a. í greinum í *Morgunblaðinu* 2006 og *Skímu* 2009) að þörf er á miklu rannsóknar- og þróunarstarfi í máltækni til að íslenska verði fullgilt mál innan tölvu- og upplýsingatækninnar í framtíðinni. Í íslenskri málstefnu sem Alþingi samþykkti fyrir tveimur árum eru tilgreindar nokkrar nauðsynlegar aðgerðir til að því markmiði verði náð. Ljóst er að þær aðgerðir kosta verulegt fé, en á því bólar ekki. Það er ekki heldur hægt að ætlast til þess að iðorðasmíð verði áfram unnin í sjálfböðavinnu eins og raunin hefur að mestu verið hingað til. Ég er þess vegna hræddur um að þessi ákvæði verði dauður bókstafur – án verkáætlunar og fjármögnunar gerist ekkert.

Sama máli gegnir um fjármál Íslenskrar málnefndar. Eftir að Íslensk málstöð sameinaðist öðrum stofnunum á sviði íslenskra fræða fyrir tæpum fimm árum og varð hluti af Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum hefur málnefndin ekki haft neina sérmerкта fjárveitingu og átt allt sitt undir Árnastofnun sem er „skrifstofa Íslenskrar málnefndar“ skv. lögum en hefur að öðru leyti engar lagaskyldur við nefndina. Á þessu verður engin breyting samkvæmt frumvarpinu. Ákvæði um Íslenska málnefnd er að vísu sett þar inn (5. gr.) og verður tekið út úr lögum um Árnastofnun, en því fylgir ekkert fé. Í athugasemdum fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytisins við frumvarpið er gert ráð fyrir því að árlegur útgjaldaauki vegna samþykktar þess yrði allt að 1,5 milljónir króna og „slík minni háttar breyting rúmist í rekstrarveltu Stofnunar Árna Magnússonar“. Sú athugasemd gefur ekki tilefni til bjartsýni um að fjárhagur málnefndarinnar vænkist við þessa breytingu.

En athugasemdir mínar við ákvæði frumvarpsins um Íslenska málnefnd lúta ekki eingöngu að fjármálum – það má líka velta fyrir sér skipan nefndarinnar. Samkvæmt 5. gr. frumvarpsins tilnefnir hver eftirtalinna einn fulltrúi: „háskólaráð Háskóla Íslands, Háskólinn á Akureyri, Háskólinn í Reykjavík, Listaháskóli Íslands, hugvísindasvið Háskóla Íslands, menntavísindasvið Háskóla Íslands, Ríkisútvarpið, Þjóðleikhúsið, Samtök móðurmálskennara, Rithöfundasamband Íslands, Bládamannafélag Íslands, málræktarsvið Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum fyrir hönd orðanefnda, Bandalag þýðenda og túlka, Staðlaráð Íslands, Upplýsing, félag bókasafns- og upplýsingafræðinga og Hagþenkir.“ Auk þess skipar ráðherra formann og varaformann án tilnefningar. Fjölgað er um þrjá í nefndinni, frá Bandalagi þýðenda og túlka, Staðlaráði og Upplýsingu, en aðrir tilnefningaraðilar eru hinir sömu og áður.

Höfundur vill frá nýja hugsun og ný viðhorf inn í Íslenska málnefnd

Það má færa góð rök fyrir aðild allra þessara félaga og stofnana að Íslenskri málnefnd. Hins vegar er þetta nokkuð einsleitur hópur – eingöngu fulltrúar þeirra sem hafa atvinnu af tungumálinu í einhverjum skilningi. Það hefði verið gaman að fá nýja hugsun og ný viðhorf inn í málnefndina með því að setja þar fulltrúa almennra málnotenda, hvernig svo sem þeir hefðu nú verið valdir. Af hverju eru ekki þarna fulltrúar Alþýðusambandsins og Samtaka atvinnulífsins, Lionshreyfingarinnar og Kvenfélagasambandsins, Sambands íslenskra framhaldsskólanema og Landssambands eldri borgara, Samtakanna 78 og Bændasamtakanna – jafnvel Heimssýnar og Já Íslands? Ég er ekki í vafa um að slík breyting á samsetningu málnefndarinnar hefði tengt hana betur við það málsamfélag sem henni er ætlað að sinna og gert hana færari um að rækja skyldur sínar við það.

Að lokum legg ég áherslu á að þrátt fyrir þessar athugasemdir fagna ég frumvarpinu vitanlega og er ekki í vafa um að samþykkt þess mun styrkja stöðu íslensku og ekki síður íslenska táknmálsins. Vegna þess að nýlega hefur verið bent á að eðlilegt sé að fræðimenn geri grein fyrir hagsmunatengslum sínum í akademískri umræðu þykir mér líka rétt að taka fram að ég sit í Íslenskri málnefnd sem fulltrúi háskólaráðs Háskóla Íslands.

Eiríkur Rögnvaldsson,
prófessor í íslenskri málfræði.

 Deila á Facebook

Birt í Fræðin, Nýtt | Efnisorð Eiríkur Rögnvaldsson, framkvæmd íslenskrar málstefnu, réttarstaða íslensku og íslensks táknmáls, skipan Íslenskrar málnefndar | Skrifðið ummæli

helga

Höfundaréttur © 2011 HUGRÁS - vefrit Hugvísindasviðs.

Athugasemdir vegna frumlags til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls

(pskj.870 – 533. mál)

Ég hef eingöngu litið á þær greinar sem fjalla um íslenska táknmálið og þá sérstaklega þriðju, fjórðu og sjöttu grein. Ég fagna þessu frumvarpi sérstaklega og sé að það hefur tekið miklum breytingum frá þeim tillögum sem ég sá á haustmisseri. Breytingartillögur sem sendar voru inn varðandi táknmálið hafa flestar verið teknar til greina þegar endanlegt frumvarp var samið sem gerir það að verkum að ekki er þörf á mörgum athugasemdum við frumvarpið.

Ég vil því aðeins gera eina athugasemd við greinargerð/athugasemdir við þriðju grein.

Greinin hljómar svona:

3. gr.

Íslenskt táknmál.

Íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og daufblindra og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta. Skulu stjórnvöld hlúa að því og styðja.

Hver sem hefur þörf fyrir táknmál skal eiga þess kost að læra og nota íslenskt táknmál, jafnskjótt sem máltaka hefst eða frá þeim tíma sem heyrnarleysi, heyrnarskerðing eða daufblinda hefur greinst.

Og athugasemdirnar:

Um 3. gr.

Hér er lagt til að íslenskt táknmál hljóti opinbera viðurkenningu sem mál heyrnarlausra, heyrnarskertra og daufblindra Íslendinga. Með því er íslensku táknmáli gert jafnhátt undir höfði í samskiptum og íslenskri tungu. Áréttað er að þeir sem þurfi á táknmáli að halda, hvort sem það er fyrsta mál eða þegar sú þörf kemur upp síðar á ævinni, skuli eiga þess kost að læra, tileinka sér og nota táknmálið. Í ákvæðinu er við það miðað að þeir Íslendingar sem þurfa geti tileinkað sér íslenskt táknmál án hindrunar og notað það eftir því sem aðstæður frekast leyfa í daglegu lífi sínu þannig að þeir megi líta á það sem móðurmál sitt. Um búsetu er miðað við það sem greinir í þjóðskrá.

Það er gott að sjá að í þriðju grein er ekki aðeins talað um þá sem eru heyrnarlausri/skertir heldur einnig afkomendur þeirra, börn sem alast upp í tvítýngi táknmáls og íslensku. Einnig er sagt „hver sem hefur þörf fyrir táknmál skal eiga þess kosta að læra og nota íslenskt táknmál.....“. Í athugasemdum hefði ég viljað sjá að hér væri líka talað um foreldra/fjölskyldur heyrnarlausra barna. Rannsóknir sýna að málumhverfi barna skiptir miklu í málþroska þess og máltaka hefst við fæðingu. Ef foreldrum sem eignast heyrnarlaust barn er ekki gert auðvelt að læra táknmál þegar heyrnarskerðing barns greinist er hætta á að barnið fá ekki nægilegt ílag til

Þess að þroska málið sitt á eðlilegan hátt. Barnið þarf eins sterkt málumhverfi og hægt er frá byrjun máltöku og því þarf að auðvelda fjölskyldum að læra og nota táknmálið.

Við fjórðu og sjöttu grein geri ég engar athugasemdir en fagna því að komið verði á fót málnefnd íslenska táknmálsins og unnið að málstefnu. Það yrði mikill styrkur fyrir fræðasviðið hér við HÍ og auðveldaði vinnu við rannsóknir og kennslu.

Háskóli Íslands, 17.mars 2011,

Rannveig Sverrisdóttir
Lektor í táknmálsfræði
Hugvísindasviði

Alþingi

Erindi nr. P 139/1944

komudagur 5.4.2011

Menntamálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akureyri, 29. mars 2011
Tilv.: 1103033

Eftirfarandi er umsögn Háskólans á Akureyri um *frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls*, þingskjal 870-533.

Umsögnina gerðu Finnur Friðriksson lektor, brautarstjóri kennaranáms í kennaradeild háskólans og Brynhildur Þórarinsdóttir lektor við kennaradeild.

Um leið og Háskólinn á Akureyri fagnar því að fá tækifæri til veita umsögn um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og táknmáls, 533. mál, fagnar háskólinn því að frumvarp af þessum toga skuli vera komið fram og tekur undir öll meginsjónarmið þess. Sérstaklega ber að fagna því að staða íslensks táknmáls sem sjálfstæðs máls skuli viðurkennd með þeim hætti sem gert er í frumvarpinu.

Háskólinn á Akureyri vill koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum við frumvarpið:

1) Í 10 gr. er talað um að stjórnvöldum sé skylt að sjá til þess að íslenskur fræðiorðaforði á ólíkum sviðum eflist jafnt og þétt og að hann sé öllum aðgengilegur og notaður sem viðast. Í skýringum á grein þessari kemur fram að gert er ráð fyrir að þessi skylda hvíli á oddvitum fræðasamfélagsins í heild og þá sérstaklega stjórnendum háskóla og einstakra stofnana þeirra. Eigi að vera hægt að framfylgja ákvæði af þessum toga þarf að tryggja nægt fjármagn til að standa undir þeirri eflingu orðaforðans sem það felur í sér. Að öðrum kosti er hætt við því að ákvæðið verði lítið annað en fagurgali sem dreginn er fram á tyllidögum.

2) Velta má því fyrir sér hvort ekki sé eðlilegt að frumvarpið kveði á um skyldur íslensks samfélags gagnvart þeim sem ekki hafa íslensku að móðurmáli og skilgreini rétt þeirra til þess að viðhalda móðurmáli sínu og menningarlegum bakgrunni.

Virðingarfyllst,

Stefán B. Sigurðsson, rektor

Alþingi
Erindi nr. P 139/1774
komudagur 21.3.2011

Menntamálaráðherra, Katrín Jakobsdóttir,
Menntamálaráðuneytinu við Sölvhólsstötu
150 Reykjavík

Menntamálanefnd,
Alþingishúsinu við Austurvöll
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. mars 2011.

Ábendingar /umsög vegna 533. máls, 139. löggjafarþings um stöðu íslenskarar tungu og táknmáls.

Háttvirtur menntamálaráðherra,
Háttvirt menntamálanefnd.

Heyrnarhjálp, félag heyrnarskertra á Íslandi, vili að gefnu tilefni koma með ábendingar varðandi ofangreint þingmál, þar sem rædd er staða okkar félagsmanna og þörf þeirra fyrir táknmál sem fyrsta mál og/eða samskiptamál síðar á ævinni. Margir einstaklingar hafa haft samband við okkur vegna þess að þeim finnst misskilnings gæta varðandi stöðu þeirra.

Við viljum benda á að sá hópur sem greinist með heyrnarskerðingu, jafnvel á háu stigi, notar mun oftár íslensku en táknmál sem fyrsta mál /samskiptamál og þegar heyrnartapið kemur á fullorðinsárum er afar fátítt að táknmál verði samskiptamál einstaklinganna.

Á Íslandi eru um 400 manns greindir læknisfræðilega heyrnarlausir, eða eru alveg við þau mörk. Þessi hópur kemst ekki af án túlkunar við ýmsar athafnir daglegs lífs. Það er mjög einstaklingsbundið hve mikið hver og einn er háður túlkun en túlkunarformin eru tvö, **rittúlkun og táknmálstúlkun**. Tæpur helmingur hópsins er táknmálstalandi, hinn helmingurinn nýtir sér mögnun og rittúlkun. Eins má benda á, að með kuðungsigræðslu-aðgerðum, tækninýjungum og bættum möguleikum til menntunar, fjölgar stöðugt í hópi þeirra sem nýta sér mögnun og rittúlkun til samskipta.

Heyrnarhjálp vill undirstrika, að með þessum athugasemdum viljum við á engan hátt rýra hlut heyrnarlausra og tókum undir mikilvægi þess að þeir fái fullt aðgengi að samfélaginu og góða táknmálspjónustu. Við ítrekum að u.þ.b. helmingur þeirra sem eru læknisfræðilega heyrnarlausir nota íslensku sem sitt móður-og samskiptamál. Eigi að síður þurfa þeir við ákveðnar aðstæður á túlkun að halda, þ.e.a.s. rittúlkun. Þeim má ekki mismuna þegar réttindamál heyrnarlausra eru ákveðin.

Umsögn við ákveðnar greinar frumvarpsins.

3. grein. „Íslenskt táknmál er fyrsta mál heyrnarlausra, **heyrnarskertra og dauðblindra**““og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta“.

Þessi setning vafðist svo fyrir okkur að leitað var álits löggjafarþings á því hvernig löggjafar maður læsl úr því sem þarna stóð. Niðurstaða: ...tívisunarsetningin vísar til afkomendanna, ekki þeirra sem fötlunina bera, annað er langsótt túlkun við fyrstu sýn. Að sleppa seinna „og“-inu gæti breytt niðurstöðu. En hvað með foreldra, systkini og annað heimilisfólk ??

HEYRNARHJÁLP

Félag heyrnarskertra á Íslandi - Íslands forbund for hørselshemmede - Icelandic Association of the hard of Hearing
Langhóltsgvegur 111 - IS-104 Reykjavík - Iceland - Sími / Tel.: (354) 551 5895 Fax: (354) 551 5835
Netfang / E-mail: heyrnarhjalp@heyrnarhjalp.is www.heyrnarhjalp.is

Okkur finnst staðhæfingin röng. Tillaga að orðalagi: „Íslenskt táknmál er fyrsta mál þeirra sem burfa/velja að reiða sig á það til samskipta“. Heyrnarskertir velja flestir Íslensku sem sitt móðurmál, læra það frá barnsaldri með hjálp mögnunar og þjálfunar (sem þarf að tryggja þeim). Foreldrar kuðungsígræðslubarna á Íslandi hafa yfirleitt valið að nota bæði málin frá byrjun. Almenn: Lítill hluti heyrnarskertra velur táknmál til samskipta.

6. grein. Hér er kveðið á um hverjir eigi að sitja í málnefnd um íslenskt táknmál. Og við hverja eigi að hafa samráð um skipun í málnefndina.
Heyrnarskertir vilja koma því á framfæri að, ef lagasmiðir hafa litið svo á að táknmál væri þeirra fyrsta mál og samskiptamál á lífsleiðinni, þá hefði hópnum þótt eðlilegt að þeirra samtök kæmu að tilnefningu til málnefndar rétt eins og aðrir hópar sem frumvarpið fjallar um. Allir þeir hóparnir hafa mismunandi nýtingu á stuðnings- eða snertitáknum og táknmáli.

8. grein. Hér er fjallað um rétt til að fá túlka- og táknmálstúlkabjónustu.
Heyrnarskertum finnst að annað hvort eigi að standa þarna: ...“rétt til túlkabjónustu” ... (og þá allar tegundir túlkunar í boði, erlend-rit-snerti-táknmáls-osfrv...) eða að þarna standi: ...“rétt til að fá almenna túlka-rittúlka- táknmálstúlka- og snertitúlkabjónustu”..... Í þessari grein er verið að kveða á um réttindi heyrnarusra Íslendinga til að fá aðgengi að bjónustu eins og aðrir. Hluti hópsins, sem notar íslensku en ekki táknmál þarf einnig að fá réttindi sín tryggð.

12. grein. Um skyldur ríkis og sveitafélaga. Þar stendur m.a. í annarri málsgrein:
.....“og er óheimilt að mismuna mönnum eftir því hvort málið þeir nota”
Heyrnarskertir eru sammála þessari setningu og við teljum hana einmitt undirstrika að virða eigi hvern og einn út frá hans forsendum og þeirri samskiptaleið sem viðkomandi velur í erfiðri stöðu. Í þessu lagafrumvarpi er komið inn á réttindi þess hluta heyrnarusra sem notar táknmál til samskipta og nokkuð er óljóst hve langt má teygja túlkunina yfir á þann hluta heyrnarusra sem byggir samskipti sín á íslensku. Við biðjum um skýrari línur gagnvart rétti þeirra sem nota íslensku sem samskiptamál, þrátt fyrir litla eða nánast enga heyrn.

Að lokum vill félagið benda á mikilvægi þess að rétturinn til túlkunar sé persónubundinn og að kostnaður við túlkun lendi aldrei með beinum hætti á þeim sem þjónustuna eða atvinnuna veita. Slíkt fyrirkomulag er hvetjandi til mismununar og skertrar þjónustu og takmarkar möguleika hópsins til virkar þátttöku á öllum sviðum. Norðurlöndin og aðrar þjóðir sem við miðum okkur við tryggja einstaklingnum þessa þjónustu með almannafé. Eins er hvergi sem við þekkjum til, nema á Íslandi, gerður mismunur á rétti til rittúlkunar og táknmálstúlkunar.

Forsvarsmenn Heyrnarhjálpar óska hér með eftir fundi með ráðherra og menntamálanefnd til að fylgja efni þessa bréfs frekar úr hlaði.

Með vinsemd og virðingu.

F.h. stjórnar

Daniel G. Björnsson/formaður Heyrnarhjálpar

Málfríður D. Gunnarsdóttir, framkvstj.

Samrit sent formönnum stjórnsmálaflokka.

HEYRNARHJÁLP

Félag heyrnarkertra á Íslandi - Íslands forbund for hørselshemmede - Icelandic Association of the hard of Hearing
Langholtiðvegur 111 · IS-104 Reykjavík · Iceland · Sími / Tel.: (354) 551 5895 Fax: (354) 551 5835
Netfang / E-mail: heyrnarhjalp@heyrnarhjalp.is www.heyrnarhjalp.is

Alþingi
Erindi nr. B 139/1976
komudagur 6.4.2011

Menntamálanefnd Alþingis
nefndasviði Alþingis
Austurstræti 8–10
150 Reykjavík

Reykjavík, 6. apríl 2011

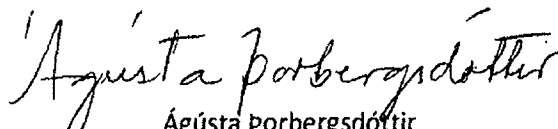
Efni: Umsögn um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og táknmáls, 533. mál

Íðorðafélagið fagnar því að staða íslenskrar tungu og táknmáls skuli styrkt með lagasetningu. Ef íslensk tunga á að vera nothæf á öllum sviðum samfélagsins þarf jafnframt að efla íðorðastarf.

Íðorðafélagið vill koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum við frumvarpið:

- (1) Í 10. gr. frumvarpsins er kveðið á um að stjórnvöldum sé skylt að sjá til þess að íslenskur fræðiorðaforði á ólíkum sviðum eflist jafnt og þétt, sé öllum aðgengilegur og notaður sem víðast.
Mikilvægt er að tryggja að þessari grein verði framfylgt en ekki kemur fram í frumvarpinu hvernig það skuli gert. Til þess að íslenskur fræðiorðaforði sé öllum aðgengilegur er nauðsynlegt að efla orðabankann svo að hann fylgi þeirri þróun sem orðið hefur.
Brýnt er að styrkja íðorðastarf en ekki er hægt að ætlast til að svo mikilvægt og tímafrekt starf verði eingöngu unnið í sjálfboðavinnu. Íðorðafélagið leggur til að efla Málræktarsjóð til að styrkja íðorðaverkefni.
- (2) Í 5. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir því að málræktarsvið Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum tilnefni einn mann í málnefndina fyrir hönd orðanefnda. Orðanefndir stofnuðu með sér félag, Íðorðafélagið, 14. mars sl. Í stjórn félagsins eru Ágústa Þorbergsdóttir á málræktarsviði Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, Jóhann Heiðar Jóhannsson, formaður orðanefndar læknafélaganna, og Gunnhildur Stefánsdóttir, forstöðumaður Þýðingarmiðstöðvar utanríkisráðuneytisins.
Í ljósi þess væri eðlilegt að Íðorðafélagið tæki við áðurnefndu tilnefningarhlutverki af málræktarsviði Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

Fyrir hönd Íðorðafélagsins

Ágústa Þorbergsdóttir
formaður

Alþingi
Erindi nr. P 139/1827
komudagur 28.3.2011

Íslensk málnefnd
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum
Neshaga 16, ÍS-107 Reykjavík

Menntamálanefnd Alþingis
nefndasviði Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 25. mars 2011

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og táknmáls, 533. mál

Íslensk málnefnd fagnar því að staða íslenskrar tungu og táknmáls í íslensku samfélagi skuli styrkt með lagasetningu. Íslensk málnefnd hefur áður bent á þörfina á því, einkum í tillögum að íslenskri málstefnu í *Íslensku til alls* sem Alþingi samþykkti sem þingsályktun 12. mars 2009 (sjá aðallega kafla þar um lagalega stöðu íslenskrar tungu, bls. 25–29).

Íslensk málnefnd vill koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum við frumvarpið:

(1) Í 2. gr er kveðið á um að íslensk stjórnvöld skuli tryggja að unnt verði að nota íslenska tungu á öllum sviðum íslensks þjóðlífs og í 10. gr. er sú skylda lögð á herðar stjórnvöldum að sjá til þess að íslenskur fræðiorðaforði á ólíkum sviðum eflist jafnt og þétt og sé öllum aðgengilegur og notaður sem víðast. Íslensk málnefnd fagnar þessum ákvæðum og telur brýnt að þau verði að lögum. Ástæða er þó til að vekja athygli á að tryggja þarf að þessi ákvæði verði ekki dauður lagabókastafur heldur verði þeim framfylgt. Í frumvarpinu er ekki gerð skýr grein fyrir hvernig það væri best gert og ekki fylgir heldur sérstök fjárveiting.

Sum þeirra verkefna er lúta að stöðu og notkun íslenskrar tungu eru gríðarlega kostnaðarsöm. Sérstaklega má þar nefna stöðu íslenskrar tungu í margs konar málverkum, svo sem í hjálparforritum í textavinnslu á borð við stafsetningarleiðréttingu og málarsleiðbeiningar, í samskiptakerfum ýmiss konar þar sem talað mál eða ritað er notað í samskiptum við tölvur, í vélrænum þýðingum og margmálaleit á Netinu og í gagnaböndum. Margt í þessari tækni þykir orðið sjálfsagt fyrir ensku, spænsku, þýsku og fleiri mál og tryggja þarf að sams konar tækniþróun eigi sér stað fyrir íslensku. Til þess þarf öflug íslensk málagnasöfn og rannsóknir í íslenskri málverkum. Fjármuni þarf til að tryggja að íslenska heltist ekki úr lestinni í þeirri öru þróun sem nú á sér stað í tölvu- og upplýsingatækni. Þá má einnig nefna iðorðastarf sem kveðið er á um í 10. gr. Þar er um of brýnt verkefni að ræða til að hægt sé að fara fram á að það verði unnið í sjálfböðavinnu.

Ef til vill mætti bæta úr þessu með því að stofna sérstaka sjóði til verkefna í málverkum og iðorðasmíð eða með því að stórefla Málræktarsjóð.

(2) Í 2. gr. er kveðið á um að allir sem eru búsettir hér á landi skuli eiga þess kost að læra og nota íslensku til almennrar þátttöku í íslensku þjóðlífi. Í 3. gr. er sambærilegt ákvæði um íslenskt táknmál. Í 4. gr. er lýst málstefnu og skyldum ríkis og sveitarfélaga við íslensku og íslenskt táknmál en þar er aftur á móti ekki notað sama orðalag um málin tvö. Kveðið er á um að íslensku skuli (a) *varðveita* og (b) *efla*, en stuðla skal að (a) *þróun*, (b) *rannsókn*, (c) *kennslu* og (d) *útbreiðslu* íslensks táknmáls.

Varðveisla og *efling* íslenskrar tungu hafa lengi verið hornsteinar íslenskrar málstefnu og verða það vonandi áfram, en full ástæða er engu að síður til að kveða skýrar að orði um skyldur ríkis og sveitarfélaga gagnvart íslensku og nefna einnig þar einnig *rannsóknir*, *kennslu* og *útbreiðslu*.

Með því að geta rannsókna sérstaklega er hnykkt á þeirri skyldu stjórnvalda að halda úti rannsóknum á íslenskri tungu á háskólastigi og hjá rannsóknastofnunum á borð við Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum en rannsóknir á íslenskri tungu eru nauðsynlegur þáttur í eflingu tungunnar til framtíðar, til að mynda í tölvu- og upplýsingatækni, eins og vikið var að hér að framan.

Með því að geta kennslu og útbreiðslu sérstaklega er frekari áhersla lögð á þá skyldu stjórnvalda (sem nefnd er í 2. gr.) að gangast fyrir kennslu í íslensku og þá er ekki aðeins átt við kennslu handa þeim sem hafa íslensku sem fyrsta mál heldur jafnframt fyrir þá sem hafa íslensku sem annað mál.

Fyrsta málsgrein 4. gr. gæti því hljóðað svo:

Ríki og sveitarfélög bera ábyrgð á því að varðveita og efla íslenska tungu og skulu sjá til þess að hún sé notuð. Þá skulu þau stuðla að rannsóknum, kennslu og útbreiðslu íslenskrar tungu.

(3) Í 5. gr. er gert ráð fyrir því að málræktarsvið Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum tilnefni einn mann í nefndina fyrir hönd orðanefnda. Frá því að þetta frumvarp var lagt fram hafa orðanefndir stofnað með sér félag, Íðorðafélagið. Í stjórn félagsins eru Jóhann Heiðar Jóhannsson, formaður orðanefndar læknafélaganna, Ágústa Þorbergsdóttir á málræktarsviði Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum og Gunnhildur Stefánsdóttir, forstöðumaður Þýðingamiðstöðvar utanríkisráðuneytisins. Í ljósi þess væri eðlilegt að Íðorðafélagið tæki við áður nefndu tilnefningarhlutverki af málræktarsviði Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

(4) Í 5. gr. er fjallað um skipan Íslenskrar málnefndar en þar er lögð áhersla á að tilnefndir séu fulltrúar þeirra sviða samfélagsins er mest fást við tungumálið í daglegum störfum sínum. Sá hópur má ef til vill teljast nokkuð einsleitur og spyrja mætti hvort ekki væri eðlilegt að í nefndinni ættu jafnframt sæti fulltrúar sviða þar sem ekki er unnið með jafnbeinum hætti með tungumálið. Úr þessu má þó að einhverju leyti bæta með þeirri heimild sem Íslensk málnefnd hefur til að bjóða einum eða tveimur mönnum setu í nefndinni ef hún telur það nefndarstarfinu til gagns.

(5) Í 5. gr. er lýst verkefnum þeim sem Íslenskri málnefnd eru falin. Meginverkefnin eru þessi:

- (i) að veita stjórnvöldum ráðgjöf um málefni íslenskrar tungu á fræðilegum grundvelli,
- (ii) að gera tillögur til ráðherra um íslenska málstefnu,
- (iii) að álykta árlega um stöðu íslenskrar tungu og
- (iv) að semja íslenskar ritreglur.

Sum þessara verkefna eru æði tímafrek. Sérstaklega má þar nefna gerð tillagna um íslenska málstefnu. *Íslenska til alls*, íslensk málstefna sem Alþingi samþykkti sem þingsályktun 12. mars 2009, er afrakstur mikillar vinnu bæði vinnuhópa utan nefndar og nefndarmanna sjálfra. Samning eða endurskoðun íslenskra ritreglna er líka tímafrek sérfræðivinna. Svo umfangsmikil verkefni verða ekki unnin án þess að til komi sérstök fjárveiting.

Ekki verður þó séð af þessu frumvarpi að gert sé ráð fyrir sérstakri fjárveitingu til starfa nefndarinnar. Af umsögn fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytis um frumvarpið (í fylgiskjali með frumvarpinu) má ráða að þóknarir til nefndarinnar verði greiddar af fjárheimildum Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum og jafnframt að sá kostnaðarauki sem hlýst af fjölgun nefndarmanna rúmist innan núverandi fjárheimilda stofnunarinnar.

Lagaákvæði um Íslenska málnefnd eru nú í lögum nr. 40/2006 um Stofnun Árna Magnússonar en með þessu frumvarpi er gert ráð fyrir að þessi ákvæði flytjist í lög um stöðu íslenskrar tungu og táknmáls. Í greinargerð með frumvarpinu segir um 5. gr. að eðlilegt þyki að ákvæði um Íslenska málnefnd séu í lögum um íslenska tungu „og að hún starfi sjálfstætt samkvæmt ákvæðum þeirra“. Í ljósi þessa væri eðlilegt að starfsemi Íslenskrar málnefndar samkvæmt væntanlegum lögum fylgdi sjálfstæð fjárveiting sem ekki væri tekin af fjárveitingu Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

(6) Í 6. gr. er fjallað um stofnun sérstakrar málnefndar um íslenskt táknmál. Íslensk málnefnd fagnar þessari ráðstöfun. Brýnt er að sett sé á fót öflug málnefnd er stuðlar að eflingu íslensks táknmáls og notkun þess í íslensku samfélagi. Eðlilegt er að þetta sé sérstök nefnd, en ekki hluti af Íslenskri málnefnd, enda er íslenska táknmálið sjálfstætt mál.

Fyrir hönd Íslenskrar málnefndar

Haraldur Bernharðsson
varaformaður

Borgarstjórnin í Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. þ 139/2043
komudagur 18.4.2011

Reykjavík, 14. apríl 2011

R11030030

175

ÖS/jhb

Alþingi - nefndasvið

Austurvelli
150 Reykjavík

Frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu

Á fundi borgarráðs í dag var lagt fram bréf borgarlögmanns frá 12. þ.m. um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls ásamt umsögn mannréttindastjóra frá 11. þ.m.

Borgarráð samþykkti erindið sem fylgir í ljósriti.

Örn Sigurðsson
e.u.

Afrit:
Borgarlögmaður
Mannréttindastjóri

Reykjavíkurborg
Borgarlögmaður

13

Reykjavík, 12. apríl 2011
R11030030
175
EKG

Borgarráð

*Umsögn um frumvarp til laga um stöðu Íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, þingskjal
870, 533. mál.*

Meðfylgjandi er umsögn mannréttindastjóra Reykjavíkur dags. 11. apríl sl. sem undirrituð hefur yfirfarið í umboði borgarlögmanns. Borgarlögmaður leggur til að borgarráð geri umrædda umsögn að sinni.

e.u. borgarlögmanns

Eyþóra Kristín Geirsdóttir hdl.

Borgarlögmaður
Kristbjörg Stephensen

Umsögn um frumvarp til laga um stöðu Íslenskrar tungu og íslensks táknmáls.

Borgarlögmaður óskaði eftir umsögn vegna frumvarps til laga um stöðu Íslenskrar tungu og íslensks táknmáls.

Meðfylgjandi er umsögn mannréttindastjóra vegna frumvarpsins.

Reykjavíkurborg fagnar því að nú liggi fyrir frumvarp sem vinur að eflingu Íslenskrar tungu og íslensks táknmáls. Staða íslensks táknmáls hefur verið mikið baráttumál heyrnarlausra og heyrnarskertra sem nota táknmálið sem sitt móðurmál og með þessu frumvarpi er réttur þeirra til fullrar þátttöku í samfélaginu viðurkenndur.

Í frumvarpinu er einnig tekið á íslenskukennslu, túlkun og þýðingum fyrir innflytjendur. Það vekur furðu að þessum þáttum sé bætt inn í frumvarp sem snýr að stöðu tungumálsins og viðurkenningu á íslensku táknmáli. Innflytjendur voru um síðustu áramót um 9% af þjóðinni og mikilvægt er að skýra ítarlegar rétt þessa hóps til íslenskukennslu, túlkun og þýðingar í sérlægum. Reykjavíkurborg leggur því til að ákvæði tengd túlkun þýðingum og íslenskukennslu fyrir innflytjendur séu tekin úr frumvarpinu, þar sem um als ólíka þætti er að ræða.

Reykjavíkurborg tekur undir það álit Sambands íslenskra sveitarfélaga að mikilvægt er að kostnaðarmeta frumvarpið frekar þar sem ætla má að kostnaðarauki verði við að veita heyrnarlausum, heyrnarskertum og dauðblindum frekari þjónustu en nú er.

Athugasemdir vegna einstakra greina frumvarpsins.

2. grein.

Í annarri málsgrein segir „Allir sem eru búsettir hér á landi skulu eiga þess kost að læra og nota íslensku til almennrar þátttöku í íslensku þjóðlífi svo sem nánar er mælt fyrir um í sérlægum.“

Éf gert er ráð fyrir að halda því til streitu að hafa inn í frumvarpinu þjónustu við innflytjendur er mikilvægt að þau sérlæg sem eiga að fylgja liggi fyrir þannig að hægt sé að meta með hvaða hætti

sveitarfélög eiga að þjónusta þessum hóp.

Það er enn fremur óljóst í greininni, og í athugasemdunum með henni, hvað er átt við með þessu. Er átt við að þess sé gætt að framboð sé á íslenskunámskeiðum eða er átt við að allir geti sótt námskeið í íslensku þeim að kostnaðarlausu? Þetta þarf að vera skýrt enda engum til gagns að svo sé ekki.

Í síðustu málsgrein athugasemda við aðra grein er fjallað um aðstoð við þýðingar og eftir atvikum aðstoð túlka fyrir þá sem búa á Íslandi en hafa ekki náð tökum á tungumálinu. Það er ekkert í 2. gr. frumvarpsins sem lýtur að þessu og því er þessi athugasemd með öllu óskiljanleg. Það verður einnig að segjast eins og er að síðasta málsgreinin í þessum athugasemdum er með öllu óskiljanleg og hreint ekki í anda 9. gr. frumvarpsins.

3. grein.

Í fyrsti málsgrein segir” og afkomenda þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta.” Bæta þarf inn í texta frumvarpsins að tryggja þarf aðstandendum m.a. foreldrum barna sem nota táknmál og systkinum þeirra slíka kennslu.

5. grein.

Ef þjónusta við innflytjendur verður inni í frumvarpinu er mikilvægt að fulltrúi innflytjenda eigi sæti í nefndinni.

8. gr.

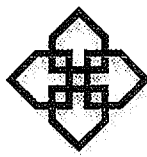
Mikilvægt er að skýra með hvaða hætti hægt sé að tryggja rétt þeirra sem ekki geta nýtt sér skjöl á íslensku.

12. gr.

„Ríki og sveitarfélög skulu tryggja að allir sem þess þurfa eigi kost á þjónustu á íslensku táknmáli“. Þetta er afar almennt orðað. Hvað er nákvæmlega átt við með þjónustu?

Með kveðju

Anna Kristinsdóttir
Mannréttindastjóri Reykjavíkur

Alþingi
Erindi nr. P 139/1855
komudagur 30. 3. 2011

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. menntamálanefndar

Reykjavík 29. mars 2011

Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

1103008SA
Málalykill: 400

Efni: Frv. til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls 533. mál 139. lþ.

Samband íslenskra sveitarfélaga vísar til tölvupósts nefndasviðs Alþingis, dags. 7. mars sl., þar sem frv. til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls er sent sambandinu til umsagnar.

Fram kemur á vef Alþingis að frumvarpið hafi verið sent til umsagnar hjá öllum sveitarfélögum landsins og gerir sambandið ráð fyrir að einstakar sveitarstjórnir muni tjá afstöðu sína til málsins með beinum hætti, auk þeirrar umsagnar sem hér er látin í té.

Um undirbúning frumvarpsins

Svo sem fram kemur í athugasemdum við frumvarpið, byggja tillögur þess á vinnu nefndar sem menntamálaráðherra skipaði til þess að fjalla um lagalega stöðu íslenskrar tungu og táknmálsins.

Fulltrúum sambands íslenskra sveitarfélaga var gefinn kostur á að lýsa viðhorfum sínum til starfs nefndarinnar og var það gert, annars vegar með bréfi til ráðuneytisins dags. 30. október 2009 (sjá hjálagt afrit) og hins vegar á fundi með nefndinni þann 3. nóvember 2009. Þar lagði sambandið einkum áherslu á tvennt:

1. Annars vegar að það væri í þágu þeirrar opinberu málstefnu sem mótuð hefur verið, m.a. fyrir tilstilli Íslenskrar málnefndar, að taka upp í stjórnarskrá sérstakt ákvæði um stöðu þjóðtungunnar í lagalegu tilliti. Telja bæri að sú leið væri að mörgu leyti vænlegri en sú að setja sérstök lög um stöðu íslenskrar tungu, með því að slík löggjöf yrði án efa flókin og viðurhlutamikil. Var þá meðal annars horft til ákvæða um tilkall til túlkunar og þýðinga.
2. Hins vegar að fram þyrfti að fara nánari upplýsingaöflun og greining áður en tekin yrði afstaða til þess hvernig skynsamlegt er að tryggja stöðu íslensks táknmáls. Jafnframt var áréttað, sem m.a. hafði komið fram í umsögn um frumvörp sem flutt voru á 135. löggjafarþingi, að sambandið tæki undir mikilvægi þess að efla réttindi heyrnarlausra, heyrnarskertra og dauðblindra. Óhjákvæmilegt væri hins vegar að gagna yrði aflað um möguleg áhrif frumvarpanna fyrir ríki og sveitarfélög áður en til

lögfestingar kæmi. Ennfremur var bent á að upplýsingar þyrftu að liggja fyrir um útbreiðslu íslenska táknmálsins þannig að ljóst væri hvort tillögugerðin í frumvörpunum væri raunhæf.

Sambandið telur að þessi sjónarmið séu í fullu gildi og eigi að leiða til þess að hugað sé heildstætt að málefninu með stjórnarskrárbreytingu fremur en að kastað sé til höndum með lítt hugsaðri og vanburðugri lagasetningu.

Við frekari vinnslu málsins í mennta- og menningarmálaráðuneytinu var ekki leitað frekar eftir sjónarmiðum sveitarfélaganna, en fram kemur í greinargerð að haft hafi verið samráð við „helstu hagsmunaaðila“. Vekur furðu að ráðuneytið hafi ekki talið frumvarpið snerta sveitarfélögin nægjanlega mikið til þess að viðhafa samráð um gerð frv., enda þótt fjallað sé beint um skyldur þeirra og ábyrgð í ekki færri en fjórum greinum.

Að mati sambandsins er mjög miður að ábendingum þess á fyrri stigum hefur í engu verið sinnt og samráð síðan gersamlega hunsað af ráðuneytinu. Fyrirliggjandi frumvarp er þannig sama marki brennt og áðurnefndar tillögur með því að engin greining hefur farið fram á því hver staðan er í reynd eða áætlanagerð um það hvernig áformum frumvarpsins verður hrint í framkvæmd. Mörgum spurningum er þar ósvarað:

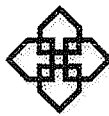
- Verður skortur á táknmálstúlkum viðvarandi eftir gildistöku laganna?
- Hvaða áhrif mun slíkur skortur hafa á möguleika stjórnvalda víða um land til þess að tryggja aðgang að íslensku táknmáli eins og lögskylt verður?
- Hvernig verður banni við mismunun fylgt eftir, m.a. í samræmi við alþjóðlegar skuldbindingar sem Ísland hefur undirgengist um vernd réttinda sem skilgreind eru í landslögum?
- Hvaða lagasjónarmið verða lögð til grundvallar við skýringu á ákvæðum laganna gagnvart meginreglum stjórnsýsluréttar um jafnræði í lagalegu tilliti og samræmi í stjórnvaldsframkvæmd?

Áriðandi er að menntamálanefnd leiti svara við þessum spurningum og öðrum sem frumvarpið vekur.

Um kostnaðarmat

Fyrirliggjandi frumvarpi fylgir umsögn fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytis, þar sem fram kemur að ekki sé ástæða til þess að ætla að ákvæði frumvarpsins þurfi „beinlínis“ að hafa í för með sér breytingar á núverandi framkvæmd hvað varðar túlkabjónustu.

Sambandið verður að lýsa sig algerlega ósammála þessari niðurstöðu og telur ljóst, með vísan til þeirra atriða sem áður eru rakin, að lögfesting frumvarpsins muni óhjákvæmilega hafa í för með sér umfangsmeiri og kostnaðarsamari framkvæmd í nánast allri opinberri þjónustu. Standi vilji löggjafans einungis til þess að leggja ákveðinn grunn sem hægt verði að byggja á til framtíðar við setningu laga og reglna í þessu efni, er eðlilegast og nærtækast að samþykkt

sé þingsályktun um slíka stefnumörkun og áætlanagerð. Eðlilegt er að sú þingsályktun byggji á starfi þeirrar nefndar sem áður er vikið að, en jafnframt sé mælt fyrir um nánari greiningarvinnu og upplýsingaöflun.

Sambandið bendir á að þegar mælt var fyrir frumvarpinu þann 24. febrúar sl. kom skýrt fram í máli þingmanna að 3. gr. frumvarpsins krefjist fjármagns af hálfu ríkis og sveitarfélaga. Enda þótt ekki sé kveðið beinlínis á um rétt þeirra sem nota táknmál eða útlendinga sem ekki skilja íslensku við að skilja gögn sem skipta þá máli, leiðir það skýrlega af ákvæðum frumvarpsins að stjórnvöldum – ríkisstofnunum og sveitarfélögum – verður gert skylt að bjóða upp á túlkajónustu. Verði frumvarpið óbreytt að lögum felur það í sér afdráttarlausu yfirlýsingu um að fyrir þá hópa sem hér eiga í hlut – heyrnarlause og innflytjendur – sé um að ræða grunnþjónustu, sem ekki megi synja um nema ómögulegt reynist að veita hana.

Minnt er á að hér er um ýmsa og ólíka hópa að ræða og marga mjög fjölmenna. Erlendir ríkisborgarar á Íslandi eru rúmlega 21 þúsund talsins og ef þeir eru taldir með sem komnir eru með íslenskt ríkisfang stækkar hópurinn upp í ríflega 25 þúsund manns. Börn í grunnskólum landsins sem höfðu annað móðurmál en íslensku voru 2.318 haustið 2010 og í leikskólum taldi þessi hópur 1.614 börn árið 2009. Nokkur fjölgun hefur orðið í þessum hópum þótt fækkun hafi orðið í heildarfjölda innflytjenda.

Þá er rétt að halda því til haga að nokkrir hópar hafa sérstöðu eðli málsins samkvæmt, t.d. innflytjendur sem nota táknmál sem fyrsta mál, og ættu því að eiga tilkall til þess að læra bæði íslenskt táknmál og íslensku. Hér er vissulega ekki um stóran hóp að ræða en hann virðist fara vaxandi. Verkefni tengd þessum hópi hafa verið til umfjöllunar hjá innflytjendaráði og þróunarsjóði innflytjendamála. Nauðsynlegt er að greina þessi verkefni og grennslast fyrir um niðurstöður af þeim.

Samband íslenskra sveitarfélaga fer fram á að hæstvirt menntamálanefnd hlutist til um að ákvæði frumvarpsins verði kostnaðarmetin gagnvart sveitarfélögunum og að niðurstaða matsins liggi fyrir áður en nefndin lýkur umfjöllun sinni um málið. Um framkvæmd matsins má hafa til hliðsjónar leiðbeiningar um mat á áhrifum lagafrumvarpa og reglugerðardraga á fjárhag sveitarfélaga, sem fylgdu samkomulagi ríkisins Sambands íslenskra sveitarfélaga um það efni frá 30. desember 2005 (sjá hjál. afrit).

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins:

Um 2. gr.:

Fram kemur í athugasemdum við frv. að það leiði af 2. mgr. þessarar greinar frv. „að þeim sem búa hér á landi skal gefinn kostur á að læra íslensku“. Þeim sem ekki hafa náð fullnægjandi tökum á íslensku til almennrar þátttöku í íslensku þjóðlífi „skal veitt aðstoð við þýðingar, eftir atvikum með aðstoð túlka“. Tekið er fram að sérstaklega sé átt við „hvers konar samskipti við

fyrirsvarsmenn ríkis og sveitarfélaga“. Ennfremur að um búsetu skuli þjóðskrá lögð til grundvallar.

Sveitarfélög, og raunar einnig ríkisstofnanir, hljóta að kalla eftir skýringum á því hvað felist í skyldu samkvæmt þessu ákvæði frv. Mikilvægt er að menntamálanefnd geri sjálfstæða könnun á viðhorfum í því efni þar sem frumvarpið og fylgigögn þess eru greinilega fremur byggð á óskhyggju en raunhæfu mati á því hvaða breytingar lagaskyldan muni hafa í för með sér.

Þá vekur tilvísun til sérлага í niðurlagi 2. mgr. athygli, í ljósi þess að engum samstæðum ákvæðum um innflytjendur er til að dreifa hér á landi - hugtakið sjálft er raunar vart til í íslenskum lögum. Bent er á að ekki mun enn hafa verið tekin afstaða til þess hvort stefna beri að heildstæðri löggjöf um réttarstöðu innflytjenda eða einungis lagabálki um stjórnsýslu málaflokksins. Þau mál eru nú til skoðunar hjá innflytjendaráði og velferðarráðuneytinu.

Um 4. gr.:

Í 3. mgr. þessarar greinar er mennta- og menningarmálaráðuneytinu veitt heimild til þess að krefja sveitarfélög um skýrslur. Óbreytt felur ákvæðið í sér afar rúma heimild sem getur hæglega orðið íþyngjandi fyrir sveitarfélög að sinna. Að mati sambandsins eru rúmar og opnar heimildir af þessum toga ekki í samræmi við ákvæði Evrópusáttmála um sjálfstjórn sveitarfélaga, sem mæla fyrir um að aðhalds- og eftirlitshlutverki stjórnvalda ríkisins skuli settar málefnalegar skorður.

Um 5. og 6. gr.:

Í 5. gr. kemur fram hverjir tilnefna eigi fulltrúa til setu í Íslenskri málnefnd, sem m.a. er ætlað það hlutverk að gera tillögur um opinbera málstefnu. Í 6. gr. er skipan málnefndar um íslenskt táknmál tilgreind, en hlutverk þeirrar nefndar er m.a. að stuðla að notkun táknmáls í íslensku þjóðlífi.

Að mati sambandsins er óskiljanlegt af hverju ekki er gert ráð fyrir fulltrúum sveitarfélaga í þessum nefndum, jafnmikið og hlutverk þeirra snertir starfsemi sveitarfélaga á sviði skólamála og annarrar almannaþjónustu. Í umræðum um framsöguræðu ráðherra höfðu þingmenn það á orði að skoða bæri skipan nefndanna í meðförum þingsins og er þess farið á leit við hæstvirta menntamálanefnd að sveitarfélögin verði þar höfð í huga.

Um 8. gr.:

Afar erfitt er að sjá hvernig framkvæma eigi orðalag 2. mgr. um að sá sem ekki skilur íslensku geti tileinkað sér efni skjala og skilríkja og hvaða stjórnsýsluhættir teljist fullnægjandi í því sambandi. Minnt er á að málsmeðferðarreglum af þessu tagi er ætlað að þjóna markmiðum réttaröryggis. Óljós og illa ígrunduð lagaákvæði vinna hins vegar þvert gegn þeim tilgangi.

Um 9. gr.:

Sambandið gerir í sjálfu sér ekki athugasemd við að lög hvetji til þess að málfar í samskiptum sem stjórnvöld eiga við íbúa sé í senn vandað, einfalt og skýrt. Sérstök skylda hlýtur á hvíla á því ráðuneyti sem ætlað er fylgja eftir markmiðum laganna, sbr. 3. mgr. 4. gr. frv.

Um 10. gr.:

Af framsetningu ákvæðisins má ráða að skylda til þess að efla fræðiorðaforða hvíli á öllum stjórnvöldum og þá einnig sveitarfélögum. Vart er tilefni til þessarar framsetningar þar sem sveitarfélög eru fæst í sömu aðstöðu og stjórnvöld og stofnanir ríkisins sem veita almannapjónustu á landsvísu. Lagt er til að greinin hljóði svo: „Stjórnvöldum, öðrum ríkisstofnunum og aðilum sem veita almannapjónustu á landsvísu er skylt að sjá til þess að íslenskur fræðiorðaforði eflist jafnt og þétt á ólíkum sviðum og sé öllum aðgengilegur og notaður sem víðast.“

Um 12. gr.:

Til viðbótar þeim athugasemdum sem áður eru gerðar um áhrif þessa ákvæðis á starfsemi sveitarfélaga, tekur sambandið skýrt fram að bann við mismunun sem ráðgert er skv. 2. mgr. er í raun óframkvæmanlegt án þess að fram hafi farið greining á réttarstöðu notenda, hvort bannið taki bæði til beinnar og óbeinnar mismununar og hvaða réttlættingarástæður geti legið að baki takmörkun á framboði táknmáls.

Samantekt

Fyrirliggjandi frumvarp hefur að geyma róttækar tillögur sem mæla fyrir um tilkall ákveðinna hópa til þjónustu verði stórlega aukið. Verði þessar tillögur lögfestar mun það óhjákvæmilega hafa í för með sér að nánast öll nærþjónusta sveitarfélaga og ríkis verður umfangsmeiri og verulega kostnaðarsamari. Samband íslenskra sveitarfélaga gerir kröfu til þess að slík löggjöf sé undirbúin með miklu vandaðri og ábyrgari hætti en hér hefur verið gert.

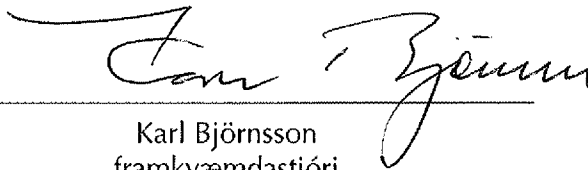
Þá sýnir málatilbúnaður mennta- og menningarmálaráðuneytisins nánast fullkomið virðingarleysi við hlutverk sveitarfélaga sem ábyrgðaraðila almannapjónustu. Það er lágmarkskrafa að bætt verði þar úr með því að kostnaðaráhrif frumvarpsins gagnvart sveitarfélögum verði kostnaðarmetin eins og rétt og skylt er samkvæmt áðurnefndu samkomulagi.

Að því marki sem ákvæði frv. snerta innflytjendur er minnt á stefnumótun sambandsins í þeim málaflokki sem kveður á um að fram fari - í samstarfi ríkis og sveitarfélaga - heildstæð úttekt á stöðu túlkapjónustu fyrir innflytjendur. Á grundvelli hennar á að gera tillögur um framtíðartilhögun og fjármögnun. Þessari úttekt er ekki lokið og sú undirbúningsvinna sem þegar hefur farið fram sýnir mjög skýrt hve mörg þau álitaefni eru, sem tengjast beint túlkamálum og öðrum málum innflytjenda.

Því hlýtur að koma til álita að fella út úr frv. ákvæði 2. mgr. 2. gr. og 2. mgr. 8. gr. með það fyrir augum að um þau atriði verði fjallað í heildarlöggjöf um innflytjendur, en eins og áður greinir er unnið að því starfi á vettvangi innflytjendaráðs og velferðarráðuneytis.

Virðingarfyllst
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Fylgiskjöl:

1. Bréf sambandsins til mennta- og menningarmálaráðuneytisins, dags. 30. október 2009
2. Samkomulag um kostnaðarmat lagafrumvarpa og stjórnvaldsfyrirmæla gagnvart sveitarfélögum, dags. 30. desember 2005

Mennta- og menningarmálaráðuneytið
b.t. Þórhalls Vilhjálmssonar

Reykjavík 30. október 2009

Sölvhólgötu 4
150 REYKJAVÍK

0910012SA TP
Málalykill: 360

Efni: Hlutverk nefndar um lagalega stöðu íslenskrar tungu

Vísað er til bréfs ráðuneytisins dags. 2. október s.l. þar sem óskað er eftir viðhorfum Sambands íslenskra sveitarfélaga til starfs nefndar sem skipuð hefur verið til að fjalla um lagalega stöðu íslenskrar tungu.

Af hálfu sambandsins er lögð áhersla á eftirfarandi efnisatriði:

1. Um að bæta í stjórnarskrá sérstöku ákvæði um að íslenska sé opinbert mál ríkisins

Af hálfu sambandsins er tekið undir ályktun íslenskrar málnefndar um það hver skuli vera helstu markmið opinberrar málstefnu. Ljóst er jafnframt að það væri í þágu þessara markmiða, að taka upp í stjórnarskrá sérstakt ákvæði um stöðu þjóðtungunnar í lagalegu tilliti. Virðist sú leið að mörgu leyti vænlegri en sú að setja sérstök lög um stöðu íslenskrar tungu, en slík lagasetning yrði án efa flókin og viðurhlutamikil.

Á komandi mánuðum gefst tilefni til þess að undirbúa upptöku ákvæðis af þessum toga samhliða annarri endurskoðun á stjórnskipunarlögum. Hvetja ber til þess að tækifærið verði nýtt en jafnframt að vandað verði til verksins. Áriðandi er að efni stjórnarskrarákvæðis um að íslenska skuli notuð í störfum stjórnarráðs og sveitarstjórna og innan heilbrigðisþjónustu, byggist á skýrri ráðagerð um það hvernig koma eigi til móts við væntingar og kröfur þeirra aðila að málum á vettvangi stjórnvalda, sem ekki hafa nægjanleg tök á íslensku til þess að gæta hagsmuna sinna.

Í þessu efni er eðlilegt að hafa hliðsjón af því hvernig lagaákvæði hafa mótagast á einstökum sviðum á síðast liðnum árum. Sérstaklega er bent á ákvæði nýrra laga um leikskóla og grunnskóla í því sambandi.

2. Um að tryggja stöðu íslensks táknmáls

Á Alþingi hafa verið flutt frumvörp til laga, sem haft hafa að markmiði að efla réttindi heyrnarlausra, heyrnarskertra og dauðblindra. Frumvörp af þessu tagi koma til umsagnar hjá sambandinu, enda ljóst að slík lögfesting réttinda hefur kostnaðaráhrif á sveitarfélögin, ekki síður en ríkið.

Í umsögn sinni um frumvörp, sem flutt voru á 135. löggjafarþingi, benti sambandið á að það gæti um margt tekið undir þau markmið sem fram koma í frumvörpunum um mikilvægi þess að efla réttindi heyrnarlausra, heyrnarskertra og dauðblindra. Á það var hins vegar lögð áhersla að afla

yrði upplýsinga um möguleg áhrif frumvarpanna fyrir ríki og sveitarfélög áður en til lögfestingar kæmi. Jafnframt var talið að upplýsingar þyrftu að liggja fyrir um útbreiðslu íslenska táknmálsins þannig að ljóst væri hvort tillögugerðin í frumvörpunum væri raunhæf.

Sambandið telur að þessi sjónarmið séu í fullu gildi og að upplýsingaöflun og –greining þurfi að fara fram áður en tekin verður afstaða til þess hvernig skynsamlegt er að tryggja stöðu íslensks táknmáls.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Samkomulag
um kostnaðarmat lagafrumvarpa og
stjórnvaldsfyrirmæla gagnvart sveitarfélögum.

Ríkisstjórn Íslands og Samband íslenskra sveitarfélaga staðfesta hér með eftirfarandi samkomulag um kostnaðarmat lagafrumvarpa og stjórnvaldsfyrirmæla sem hafa í för með sér kostnaðaráhrif fyrir sveitarfélögin.

Aðilar eru sammála um að stjórnarfrumvörp og reglugerðardrög sem undirbúin eru í ráðuneytum og einvörðungu eða að verulegu leyti hafa bein áhrif á sveitarfélögin verði kostnaðarmetin með tilliti til heildaráhrifa á fjárhag sveitarfélaga.

Samkomulagið gildir frá og með 1. janúar 2006.

Framkvæmd kostnaðarmatsins skal vera í samræmi við reglur og leiðbeiningar í fylgiskjölum I og II.

Reykjavík, 30. desember 2005

Árni Magnússon
félagsmálaráðherra

Vilhjálmur Þ. Vilhjálmsson
formaður stjórnar
Sambands íslenskra sveitarfélaga

Árni M. Mathiesen
fjármálaráðherra

Þórður Skúlason
framkvæmdastjóri
Sambands íslenskra sveitarfélaga

Fylgiskjal I

Reglur um mat á kostnaðaráhrifum lagafrumvarpa og reglugerðardraga á sveitarfélög

1. gr.

Stjórnarfrumvörp og reglugerðardrög sem einvörðungu eða að verulegu leyti hafa bein áhrif á sveitarfélögin skulu metin með tilliti til heildaráhrifa á fjárhag sveitarfélaga.

2. gr.

Viðkomandi ráðuneyti annast mat á lagafrumvörpum og reglugerðardrögum sem samin eru á vegum þess samkvæmt reglum þessum og leiðbeiningum sem þeim fylgja. Sé eftir því leitað lætur Samband íslenskra sveitarfélaga í té þær upplýsingar sem það býr yfir og nýst geta við matið. Einstök ráðuneyti og Samband íslenskra sveitarfélaga skulu tilnefna tengiliði til að annast samskipti vegna vinnu við kostnaðarmat.

3. gr.

Sambandi íslenskra sveitarfélaga skal gefinn kostur á að veita umsögn um mat ráðuneytis á reglugerðardrögum á undirbúningsstigi þeirra. Skal umsögn sambandsins berast innan hæfilegs frests. Miðað er við að mat viðkomandi ráðuneytis á kostnaðaráhrifum lagafrumvarps á sveitarfélög sé sent Sambandi íslenskra sveitarfélaga til umsagnar um leið og fært þykir.

4. gr.

Með tillögum Sambands íslenskra sveitarfélaga um breytingar á lögum og reglugerðum skal fylgja mat þess á kostnaðaráhrifum á sveitarfélögin og ríkissjóð.

5. gr.

Í lok hvers árs skal hvert ráðuneyti taka saman aðgengilegt yfirlit yfir niðurstöðutölur mats á áhrifum lagafrumvarpa og reglugerðardraga á fjárhag sveitarfélaga.

Fylgiskjal II

Leiðbeiningar um mat á áhrifum lagafrumvarpa og reglugerðardraga á fjárhag sveitarfélaga

Til að stuðla að samræmingu á mati ráðuneyta er lagt til að eftirfarandi verði fylgt við matsgerð:

- A. Tilgangur og innihald frumvarps/reglugerðar verði reifað í stuttu máli.
- B. Gerð verði stutt grein fyrir sérhverju ákvæði sem er líklegt tli að hafa áhrif á kostnað og/eða tekjur þannig að:
- Tilgreind verði orsök fjárhagslegra áhrifa og hvernig áhrifin birtast.
 - Dregin verði fram heildarhækkun útgjalda/tekna og heildarlækkun þeirra, en ekki einungis hrein áhrif.
 - Útreikningum verði haldið til haga.

Séu forsendur fyrir matinu óskýrar, meðal annars sökum þess að sveitarfélög hafa um mismunandi og misdýrar leiðir að velja úr við lausn verkefna, skal fjalla um hverjar forsendurnar eru og áhrif helstu valkosta.

Fjalla ætti um breytingar á eftirfarandi þáttum, eftir því sem við á:

Launa- og starfsmannakostnaður

- ☐ Fjöldi starfa.
- ☐ Vinnuálag.
- ☐ Launataxtar, meðallaun.
- ☐ Lifeyrisskuldbindingar.
- ☐ Biðlaun.

Annar rekstrarkostnaður en laun

- ☐ Breyting á magni og gæðum þjónustu.
- ☐ Hugbúnaðarkaup, hugbúnaðargerð.
- ☐ Fræðsla, útgáfa, kynning, auglýsingar o.fl. þess háttar.
- ☐ Akstur, ferðir og uppihald.
- ☐ Áhrif aukins húsnæðis og stofnbúnaðar á viðhalds- og rekstrarkostnað.

Húsnæðis- og stofnkostnaður

- ☐ Breytt húsnæðisþörf, m.a. stærð og gerð húsnæðis.
- ☐ Breytingar á núverandi húsnæði.
- ☐ Tækja- og búnaðarkaup.
- ☐ Kaup og sala á fasteignum.

Stjórnun og skipulag

- ☐ Skipulag, verkaskipting og vinnulag. Einfaldara eða flóknara.
- ☐ Ábyrgð á og eftirlit með kostnaði og tekjum.
- ☐ Málsmeðferð vegna töku ákvarðana um kostnað.
- ☐ Skipan nefnda og stjórna. Verkaskipting gagnvart æðsta yfirmanni stofnunar.

Tekjur

- ☐ Gjaldtökuheimildir.
- ☐ Tekjur stofnunar, ríkissjóðs og/eða sveitarfélags. Sundurgreina tekjur eftir tegundum.

C. Eftirfarandi komi fram í greinargerð með matinu:

- i. Verðlagsforsendur, ef notaðar eru aðrar forsendur en áætlað meðalverðlag á því ári sem umsögn er gerð.
- ii. Hvernig kostnaður og tekjur falla til í tíma, þ.e. hvað fellur á það ár sem lög eða reglugerð tekur gildi og hvað fellur á hvert ár eftir það.
- iii. Kostnaður og tekjur sem til falla einungis í eitt skipti.
- iv. Ef kostnaður/tekjur koma ekki til greiðslu/innheimtu á sama ári.
- v. Hversu nákvæmt matið er og á hversu traustum gögnum það er reist. Þetta má stundum gera með því að áætla neðri og efri mörk fjárhæða.

D. Heildartölur:

Í þeim tilvikum sem um er að ræða breytingu á gildandi lögum eða reglugerð, skal eftir atvikum leitast við að draga fram heildarkostnað og heildartekjur vegna framkvæmdar þeirra, en ekki aðeins meta fjárhagsleg áhrif breytingarinnar.

E. Samantekt:

Í lok greinargerðar þarf að draga saman í stuttu máli heildaráhrif á fjárhag sveitarfélaga.

Alþingi
Erindi nr. *P 139/1872*
komudagur *31.3.2011*

Menntamálanefnd Alþingis
Nefndasviði Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 29. mars 2011

Umsögn Samskiptamiðstöðvar heyrnarlausra og heyrnarskertra um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, 533. mál.

Starfsfólk Samskiptamiðstöðvar heyrnarlausra og heyrnarskertra fagnar flutningi frumvarps um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls. Með samþykkt þess yrði stigið mikilvægt skref í þá átt að veita táknmálstalandi Íslendingum lykil að lífsgæðum, samfélagsþátttöku og jöfnuði.

Við viljum þó benda á tvennt sem færa mætti til betri vegar í greinargerð frumvarpsins. Í fyrsta lagi er mikilvægt að fram komi að foreldrum sem eignast heyrnalaust barn sé tryggður réttur til náms í táknmáli þannig að þeir geti annast barn sitt. Í því felst að tryggja möguleika þeirra til þess að sækja námskeið í íslensku táknmáli með því að bæta vinnutap og greiða ferðir og upphald eins og gert er í nágrannalöndum okkar. Um er að ræða örfá börn á hverjum tíma.

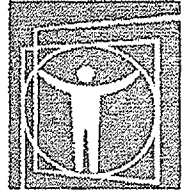
Í öðru lagi kemur fram í greinargerð um 8. gr. frumvarpsins að stjórnvöld skuli leitast við að veita þeim sem skilur ekki íslensku nauðsynlega þjónustu og að „*stjórnvald meti hverju sinni hvernig að skuli staðið, svo sem hvort starfsmenn geti leyst úr eða kalla þurfi til túlk*“. Rétt er að benda á í þessu samhengi að sá einn, sem ekki skilur íslensku, getur metið hvort þörf er fyrir þjónustu túlks. Stjórnvald eða starfsmenn embætta hafa að öllu jöfnu ekki forsendur til þess.

Með samþykkt frumvarps þessa og með því að tryggja rétt táknmálstalandi fólks til að nota málið sitt er verið að viðurkenna sjálfsskilning og manngildi þess. Það er því afar mikilvægt að þetta frumvarp verði samþykkt. Í fyrsta skipti yrði viðurkenndur réttur Íslendinga, sem tala íslenskt táknmáli, til þess að eiga samskipti á íslensku táknmáli og mannréttindi og mannfrelsi þeirra yrði metin til jafns við aðra.

Virðingarfyllst,

f.h. Samskiptamiðstöðvar heyrnarlausra og heyrnarskertra
Valgerður Stefánsdóttir
forstöðumaður

Menntamálanefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Dags.: 25. mars 2011

Umsögn um frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls

533. mál – Þskj. nr. 870

Staðlaráði Íslands hefur borist ofangreint frumvarp til umsagnar.

Umsögn þessi lýtur fyrst og fremst að hlutverki og skipun Íslenskrar málnefndar, sbr. 5. grein frumvarpsins.

Samkvæmt lögum um Íslenska málnefnd, nr. 2/1990, tilnefndi Staðlaráð Íslands einn fulltrúa í Íslenskri málnefnd, í krafti þess að vera talið til "ýmissa stofnana og samtaka sem samkvæmt lögum eða vegna eðlis síns hafa mikil áhrif á málfar almennings", eins og segir í greinargerð með frumvarpi til laga um breytingu á lögum nr. 80/1984, en með þeirri breytingu var fulltrúum í málnefndinni fjölgað úr 5 í 15.

Með samþykkt laga nr. 40/2006 um Stofnun íslenskra fræða – Árnastofnun var þessu fyrirkomulagi breytt og Staðlaráð missti rétt sinn til að tilnefna fulltrúa í Íslenskri málnefnd, þrátt fyrir að Staðlaráð hefði í umsögn um frumvarp til þeirra laga mótmælt fyrirhugaðri breytingu, enda voru engin rök fyrir henni tilgreind í frumvarpinu.

Staðlaráð vekur athygli á að mikið af því nýyrða- og iðorðastarfi sem unnið er hérlandis byggist á stöðlum, og til að mynda eru Tölvuorðasafn og Raftækniorðasafn nánast alfarið byggð á alþjóðlegum stöðlum. Staðlaráð tekur undir með greinargerð með frumvarpinu, þar sem segir að iðorðastarfi og rækt við sérfræðimál sé afar mikilvægt fyrir vöxt og viðgang íslenskrar tungu, og fagnar því að fá aftur rétt til að tilnefna fulltrúa í Íslenskri málnefnd, eins og lagt er til í frumvarpi til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls.

Staðlaráð leggur áherslu á að Íslensk málnefnd hefur hlutverki að gegna á sviði iðorða- og nýyrðastarfs, og að Staðlaráð eigi rétt á að tilnefna fulltrúa í málnefndina, eins og á árunum 1990-2006.

Fyrir hönd Staðlaráðs Íslands.
Virðingarfyllt,

Guðrún Rognvaldardóttir
framkvæmdastjóri Staðlaráðs Íslands

Alþingi
Erindi nr. P 139/1853
komudagur 30.3.2011

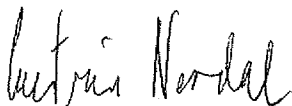
Reykjavík, 29. mars 2011

Menntamálanefnd Alþingis
Nefndasviði Alþingis

Athugasemdir frá Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum við frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, 533. mál.

1. Í athugasemdum við 7. grein frumvarpsins er fjallað um að undantekningar megi gera frá meginreglunni um að íslenska sé opinbert mál stjórnvalda. Vitnað er til lagaákvæða, annars vegar um að efni flugmálahandbókar megi vera á ensku og hins vegar um að birta megi í Stjórnartíðindum eingöngu erlendan texta milliríkjasamninga. Mikilvægt er að áréttu að slík ákvæði sem þessi, sem grafa undan meginreglunni og eru sett inn í andstöðu við sjónarmið málnefndarinnar, megi undir engum kringumstæðum skapa fordæmi.
2. Í athugasemdum fjárlagaskrifstofu við frumvarpið er án nokkurs rökstuðnings gert ráð fyrir því að Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum geti bætt á sig nýrri málnefnd (þ.e. táknmálsins) og fleiri nefndarmönnum í Íslenskri málnefnd, án þess að því fylgi aukið fé til stofnunarinnar. Engu síður reiknast fjárlagaskrifstofu til að um 1,5 milljóna króna aukakostnað sé að ræða. Þessari staðhæfingu er hér með mótmælt, því að stofnuninni er sniðinn mjög þröngur stakkur þessi misserin. Stofnunin er nú skrifstofa Íslenskrar málnefndar og örnefnanefndar og verður að gera ráð fyrir fjárveitingum til slíkra stjórnsýslunefnda sérstaklega, jafnvel þó að skrifstofu þeirra sé komið fyrir innan tiltekinnar stofnana ríkisins.

Virðingarfyllst

Prófessor Guðrún Nordal, forstöðumaður
Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum
Árnagarði, v. Suðurgötu
101 Reykjavík

netfang: gnordal@hi.is; sími: 525 4010.

Alþingi
Erindi nr. P 139/1845
komudagur 29.3.2011

28.3.2010

Menntamálanefnd

Góðan dag.

Fagnefnd Upplýsingar, félags bókasafns- og upplýsingafræða, gerir enga athugasemd við frumvarp til laga um stöðu íslenskrar tungu og íslensks táknmáls, 533. mál.

--

F.h. Upplýsingar, félags bókasafns- og upplýsingafræða,

Fagnefnd Upplýsingar: